

Izzivi trajnostno naravnane in dostojnega dela: poročilo o ljubljanskem dogodku

Future Challenges of Decent and Sustainable Work: Report on the Ljubljana Event

Luka Mišič*

Konec oktobra, ko se poletje še kar ni hotelo povsem umakniti jeseni, je na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani potekala dvodnevna znanstvena konferenca s področja delovnega prava in prava socialne varnosti. Organizatorjem - Mednarodnemu združenju za delovno pravo in pravo socialne varnosti (angl. *International Society for Labour and Social Security Law*; ISLSSL), Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani ter slovenskemu Društvu za delovno pravo in socialno varnost - je v slovensko prestolnico z aktualno in pomembno, a ravno prav široko temo (angl. *Future Challenges of Decent and Sustainable Work*), uspelo privabiti več kot dvajset govork in govorcev iz približno desetih različnih držav, pri čemer je skupino odločilno zaznamovala ne le državljanska in regijska ter institucionalna, temveč tudi spolna in starostna raznolikost, pa čeprav je konferenčno vabilo izvirno nagovarjalo predvsem mlajše kolegice in kolege, aktivne na širšem področju socialnega prava. Vendar pa se je prav vključujoča zasnova dogodka, ki je, ob promociji radikalno mladih raziskovalk in raziskovalcev, glas dal tudi nekoliko bolj izkušenim, izkazala za pomembno, saj je raznorodnost skupine gotovo še dodatno pripomogla h kakovosti razprave in splošni pogovorni vnemi, ki je bila oba dneva nepopustljiva. Če smo se na podobnih srečanjih kolegice in kolegi predvsem med razpravo že večkrat zatekali v svet medmrežja, načrtovali letne dopuste oziroma se tako ali drugače izgubljali v lastnih mislih, smo si tokrat praviloma želeli, da bi dnevni program kar nekoliko zavlekli, celo na rovaš sprostitev ter oddiha ob jedači in pijači. Usoda je hotela tudi, da je dogodek publiki ponudil le peščico uspavank ali, podobno nadležno, v angleški besedi škripajočih nastopov, ob katerih bi se dremež še kako prilegel, pa ta ni mogoč, in tako sta v ospredju res bila zgolj delovno pravo in pravo socialne varnosti, brez nepotrebnih motenj in skoraj brez spoznavnoteoretskih preprek, pogosto posta-

* Luka Mišič, doktor pravnih znanosti, docent na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
Luka Mišič, PhD, Assistant Professor at the Faculty of Law, University of Ljubljana.
luka.misic@pf.uni-lj.si

vljenih prav z nejasno in nerazumljivo govorico. Tudi redki vsebinski zdrsi – če so to sploh bili (!) –, ki jih je bilo moč zaznati, npr. lahkoten govor o harmonizaciji opredelitve delavca na nacionalni ravni v Evropski uniji (v nadaljevanju: EU), brez upoštevanja historičnega vidika in geografsko, kulturno in še kako pogojenega razvoja podobnih pravnih institutov v različnih pravnih redih, navidezno preprosta aplikacija tipičnih pravil socialnih zavarovanj na praviloma še vedno atipična pravna razmerja ekonomske aktivnosti (npr. oddajanje nepremičnine v najem, pridobivanje pasivnega dohodka od drugih vrst premoženja), so bili sprejeti z velikim razpravljaljskim navdušenjem, le-to pa se bo gotovo preneslo predvsem na kolegice in kolege, ko bodo ti vnovič »odpirali« kakšno poglavje nastajajoče doktorske disertacije.

Ne zgolj zasedbeno, tudi vsebinsko je bila konferenca vse prej kot enakorodna, le da je v običajni maniri nosilne organizacije delovno pravo, pa čeprav omejeno na ekonomsko aktivne posameznike, vidno prehitevalo teme s področja socialne varnosti, ki nas pregovorno spremlja od zibke do groba. K temu je gotovo vsaj nekoliko pripomogel naslov srečanja, ki sem ga v pomembnem delu celo določil sam, in ki je grajen okoli širšega izziva (ne)dostojnega dela, ki je v EU v porastu predvsem kot posledica t. i. novih oblik dela in siceršnje prekarizacije nekaterih panog, poklicev ali skupin prebivalstva, ter žgočih vprašanj ekološke, ekonomske in drugih oblik vzdržnosti načinov opravljanja dela. Kljub temu je bilo tem, ki bi se nahajale na presečišču okoljevarstva in zaposlovanja, na programu žal premalo, pa še te so okoljske izzive naslavljele posredno, predvsem skozi družbeno odgovornost gospodarskih družb, ali ob omembi pozitivnih učinkov dela na daljavo. Kot privilegirani pripadniki »razvitega« sveta, smo v svojem evrocentризmu seveda povsem spregledali izzive socialno-ekonomsko manj razvitih delov sveta, razpravljali o pomenih algoritmov v delovnem procesu, etični dostavi hrane, ipd., ter pri tem praviloma povsem spregledali pogosto globalno (ne)učinkovitost delovnega prava in prava socialne varnosti, ne nazadnje tudi neučinkovitost človekovih pravic in temeljnih svoboščin oziroma dejanskih zmožnosti njihovega učinkovitega uresničevanja in varstva.

Govora o siceršnjih običajnih osumljencih sodobnega, nam znanega delovnega prava, npr. delitveni ekonomiji, delu na poziv, množičnemu delu, delu na daljavo, je sicer bilo ravno dovolj, da odsotnost relevantnih novot, ki so jih uspešno nadomeščali živopisni vzorci in izzivi nacionalnih praks, ni bila nadležna, medtem ko so nekatere teme, vezane npr. na pomorski sektor oziroma mednarodni ladijski promet, za celinskega slušatelja bile povsem nove, skoraj nespoznavne

ter z okusom po morju in soli celo navdihujejo. Zasledujoč tradicionalno delitev na individualno in kolektivno delovno pravo, je konferenca hočeš nočeš vključevala teme obeh sklopov, enako pa velja za razmerja med nacionalnim pravom in mednarodnim pravom ter pravom EU, na področju delovnega prava in prava socialne varnosti pogosto razpetim med zahteve po čimbolj učinkovitem delovanju skupnega trga in varovanjem nacionalnih socialnih držav ter lokalnih trgov dela, vključno s tam registriranimi delodajalci in samozaposlenimi osebami ter njihovo (cenovno) konkurenčnostjo. Razprava o socialni prihodnosti EU, direktivi o minimalni plači ali npr. svobodi gibanja, je tako bila precej cinična, izhajajoča predvsem iz tržnega razumevanja državljanstva EU.

Vnovič se je izkazala tudi morda celo osrednja in sestavljena akademska mantra, in sicer kako pomembno je, da se praktično naravnani pristopi k pravnim izzivom ustrezno dopolnjujejo s teoretičnimi spoznanji, pri čemer je pravzaprav politika (tako v angl. pomenu *policy* kot tudi *politics*) tista, ki je pogosto pomembnejša od prava, npr. učinkovitosti mednarodnih standardov, mednarodnih dokumentov o temeljnih pravicah, saj slednja usmerja zakonodajalčevo normodajno dejavnost. Primerov, npr. s področja protidiskriminacijskega (delovnega) prava, je v razpravi žal bilo preveč, ti pa so bili zaznamovani z (ne)kulturnimi vplivi nekaterih evropskih držav, zoper katere je delovno pravo ali celo pravo kot tako v pomembni meri nemočno.

Če bi v poročilu izpostavil izbrane prispevke, bi s tem naredil krivico vsaj kakšnemu, na katerega bi bil pozabil, prav tako pa bi se gotovo obrnil predvsem k tistim, z najbolj izvirnimi, s tem pa tudi (lahko lažno) mamljivimi naslovi, zaradi česar poročilo sklepam z mislijo, da so srečanja, ki združujejo kolegice in kolege iz vendarle različnih okolij, ki pa razmišljajo o podobnih izzivih, nujna za prihodnost v zadnjih letih pogosto atomiziranih akademskih procesov, ne nazadnje pa tudi za napredek področne pravne znanosti in stroke, katerih dognanja naj se ne prelivajo le k zakonodajalcu, temveč tudi iz države v državo, iz akademske skupnosti v akademsko skupnost.